

Gada notikums putnu vērošanā "Torņu cīņas 2017"

MAREKS KILUPS,
daudzkārtējs "Torņu cīņu" dalībnieks, mk@kartes.lv
AGNIS BUŠS,
"Torņu cīņu" koordinators, agnis@putnidaba.lv, www.tornucinas.lv

Ar komandas "Himantopus himantopus" uzvaru 21. maija vakarā noslēdzās 2017. gada centrālais notikums putnu vērošanā – Latvijas Ornitoloģijas biedrības (LOB) organizētās diennakts putnu vērošanas sacensības "Torņu cīņas". Šis bija jau 14. "Torņu cīņas", pēdējos gados tās ir kļuvušas par aktīvo putnu vērotāju nozīmīgāko ikgadējo tikšanos. Komanda "Himantopus himantopus" (Ilze Bojāre, Andris Klepers, Ieva Mārdega, Mārcis Tirums) tāpat kā iepriekšējā gadā ne vien uzvarēja kopvērtējumā, bet ieguva arī draudzīgākās komandas balvu ar 136 uzņemtiem apmeklētājiem atbalstītāja "Motacilla.lv" Kaņiera tornī. Otro vietu ieguva komanda "Himantopus fārmklubs", kas putnus vēroja "Karšu izdevniecības Jāņa sēta" atbalstītājā Lubāna dienvidu dambja tornī, bet trešo vietu – no pārsvarā jauniem putnu vērotājiem izveidotā komanda "Šakāļi" vēl viena atbalstītāja – "3 pavāru restorāna" – Kuivižu tornī. Tautas klasē uzvarēja komanda "Knaš Ļinkist" Engures ezera ornitobāzes tornī. Savukārt par šā gada "Torņu cīņu" interesantāko novērojumu tika atzīts komandas "M-ērgļi" novērotais vidējais ērglis no Lubāna Zvidzes kanāla torņa. Kopumā Latvijas vides aizsardzības fonda atbalstītajās sacensībās piedalījās 72 dalībnieki no 18 komandām, torņos uzņemot 388 apmeklētājus. Komandu un dalībnieku skaits ir "Torņu cīņu" rekordi.

Komanda "Himantopus himantopus" "Torņu cīņās" uzvarēja jau ceturto reizi, turklāt tieši šādā sastāvā trešo reizi pēc kārtas un otro reizi pēc kārtas tieši Kaņiera tornī. "Himantopus himantopus" šogad no Kaņiera torņa novēroja 93 putnu sugas, kas ir par 16 vairāk nekā torņa vidējais rādītājs (77). Pērn komandai uzvaru no šā paša torņa nodrošināja 92 novērotas putnu sugas. Saskaņā ar sacensību noteikumiem, par pieriedzējušo klases uzvarētāju tiek atzīta komanda, kura novēro vairāk sugu, salīdzinot ar

attiecīgā torņa vidējo rezultātu. Arī šogad uzvarētājiem balvā pienācās Latvijā īpaši darinātas porcelāna krūzītes ar Māra Strazda zīmējumu – 2017. gada putnu dzelteno ciellavu *Motacilla flava*. Papildu balvu nodrošināja SIA "Motacilla" – ierīces dārza pasargāšanai no kaķiem. "Karšu izdevniecība Jāņa sēta" kā draudzīgākajai komandai dāvināja karšu sēriju "Ar karti dabā". Otro gadu pēc kārtas otro vietu ieņēma "himantopu" otrā vienība "Himantopus fārmklubs" (Ivars Brediks, Pēteris Daknis, Edijs Haberkorns,

Mareks Kilups), atpaliekot tikai par divām putnu sugām (no Lubāna dienvidu dambja torņa novēroja 94 putnu sugas, par 14 vairāk nekā torņa vidējais rādītājs). Trešo vietu ieņēmusi komanda "Šakāļi" (Valts Jaunzemis, Toms Endziņš, Roberts Jansons, Oskars Keišs) tradicionāli sugu skaita ziņā ražīgajā Kuivižu tornī novēroja visvairāk sugu – 102 (par 13 vairāk nekā torņa vidējais rādītājs).

Edgars Lediņš, LOB padomes loceklis un vienīgais visu 14 sacensību "Torņu cīņas" dalībnieks, atklāšanas pasākumā norādīja, ka "šim putnu vērošanas sacensībām ir liela sabiedrību izglītojoša nozīme papildus pašu dalībnieku sacensību garam. Šo 14 gadu laikā torņus ir apmeklējuši tūkstoši viesu, kuriem tas ir solis tuvāk putniem un izpratnei par dabas aizsardzības nozīmi. Nemaz jau nerunājot par piemēriem, kad no vienkārša interesenta putnu pasākumā piecu gadu laikā izaug par nozīmīgu putnu aizsardzības darbinieku un vēl pēc gada iegūst arī maģistra grādu bioloģijā."

Tautas klases, kurā startē mazāk pieriedzējuši putnu vērotāji, uzvarētājkomanda "Knaš Ļinkist"

Dalībnieki sacensību atklāšanā mājīgajās “3 pavāru restorānā” telpās.

Sajūsma sacensību noslēgumā.

(Līva Dakne, Monta Strazda, Agita Maderniece, Kārlis Tohters) no Engures ezera ornitobāzes torņa četru stundu laikā novēroja 51 putnu sugu. Galveno balvu Tautas klases uzvarētājiem nodrošina SIA “Motacilla” – īpašu putnu vērošanas un mācību ekskursiju. Engures ornitobāzes tornis piedalījās sacensībās pēc septiņu gadu pārtraukuma. Iepriekš tas nebija lietojams sliktā tehniskā stāvokļa dēļ. Šogad sacensībās piedalījās vēl divi jauni torņi, kuros startēja Tautas klases komandas: Mērsraga pļavas tornis un Rīgas brīvostas Mīlestības saliņas tornis “Knābis”. Komanda “Truliši”, kura Tautas klases ietvaros devās uz Rīgas brīvostas Mīlestības saliņas torņi, pateicās atsaucīgajiem Rīgas brīvostas pārvaldes darbiniekiem, kuri ar īpašu ūdenstransportu nogādāja komandu uz un no Mīlestības saliņas. Rīgas brīvostas pārvalde kā veicināšanas balvas Tautas klases komandām nodrošināja arī jautājumu spēli “Ko Tu zini par Rīgas ostu?”.

Par interesantāko novērojumu tika atzīts komandas “M-ērgļi” (Jānis Ūze, Māris Strazds, Viesturs Vintulis, Sintija Martinsone) no Lubāna Zvidzes kanāla torņa novērotais vidējais ērglis *Clanga clanga*. Vidējais ērglis ir samērā rets iecelotājs Latvijā – tas tiek novērots regulāri, lai arī ne katru gadu. Vidējā ērgļa noteikšana savā ziņā ir meistarstiķis, jo tas ir grūti atšķirams no mazā ērgļa *Clanga pomarina*. Par šo interesanto

novērojumu komanda “M-ērgļi” saņēma arī interesantus putnu būrišus no kokbetona.

Viens no “Torņu cīņu” veterāniem Māris Jaunzemis apkopo statistiku par sacensību rezultātiem gan torņu, gan komandu, gan dalībnieku dalījumā. Ieskatoties tajā, var atklāt interesantus faktus gan par šā gada sacensībām, gan daudzgadu griezumā. Šā gada sacensībās pilnīgi visos pieredzējušo komandu pārstāvētajos torņos tika konstatētas iepriekš tajos nesastaptas putnu sugas. Šai ziņā ražīgākā komanda bija dāmu apvienība “Pupuķotājas”, kura Engures ezera Ziemeļu tornī atrada pat 17 jaunas sugas (tornis sacensībās piedalījās trešo reizi): pelēkā pile, platknābis, bikšainais klijāns, zivjērglis, ķīvīte, mazais ķīris, baltvaigu zīriņš, vakarlēpis, pelēkā dzilna, purva ļauķis, brūnspārnu ļauķis, sārtgalvītis, bārdzīlīte, cekulzīlīte, meža zīlīte, kovārnis un ģirlicis. Arī paša Māra pārstāvētā komanda “Saldus & co” tāpat trešo reizi sacensībās iekļuvušajā Mērsraga bākas tornī bijusi ražīga – konstatētas 14 tornim jaunas sugas: baltais stārķis, ķīķis, lauku piekūns, Kaspijas kaija, ūbele, vakarlēpis, lauku cīrulis, erickiņš, iedzeltensais ļauķis, dārza ļauķis, brūnspārnu ļauķis, meža zīlīte, kovārnis, krauklis. Komanda “Laime ir tuvu” sacensībām tāpat samērā jaunajā Dvietes Austrumu tornī atklāja astoņas jaunas putnu sugas, un tās ir: meža zoss, garkaklis, brūnkaklis, ķīķis, vistu vanags, baltvaigu zīriņš, svītrainais

ļauķis un kovārnis. Kaņiera tornī, kur putnus vēroja uzvarētājkomanda “Himantopus himantopus”, tornim jaunas sugas bija sešas: brūnkakla gārgale, baltais stārķis, pupuķis, tītiņš, peļķājīte, purva zīlīte. Arī otrās vietas ieguvēji komanda “Himantopus fārmklubs” Lubāna Dienvidu dambja tornī konstatēja sešas šim tornim jaunas sugas ar šādu uzskaitījumu: pelēkvaigu dūkuris, bikšainais klijāns, klinšu ērglis, kukaiņu piekūns, purva piekūns un ūdensvistiņa. Līdzīgs sniegums Kaņiera pilskalna torņa komandai “Ķauķiši”: paceplītis, kārķļu ļauķis, garastīte, meža zīlīte, zaļzūbīte, ķivulis. Burtnieka poldeņu tornim (komanda “Zaļknābji”) jaunatklātas tika melnkakla gārgale, lauku lija, upes tilbīte, meža balodis, sevi ļauķis. Kuivižu tornī (komanda “Šakāļi”) pirmo reizi torņa sugu sarakstā izdevās pierakstīt apodziņu, garastīti, kā arī tītiņu un melno dzilnu. Kaltenes tornim (komanda “Rīgas putni”) klāt nākušas: melnais stārķis, jūras ērglis, svītrainais ļauķis un somzīlīte. Lubāna Zvidzes kanāla tornim (komanda “M-ērgļi”) konstatētas jaunas sugas: vidējais ērglis, čuņčiņš un pļavu čipste. Dvietes Rietumu torņa (komanda “Naktspuņi”) trīs jaunās sugas: tumšā tilbīte, ausainā pūce un mazais mušķērājs. Sedas tornim (komanda “Papes skartie”): lauku piekūns, reņģu kaija un lielais zīriņš. Kopumā lieliskos rezultātus noteikti veicināja arī labie laikapstākļi. Vairākas sugas ir jaunas ne vien torņiem, bet arī sacensībām kopumā. Vienmēr aizraujoša statistika ir arī

Foto: Ē. Tempelfelds

“Zaļknābju” novērotais bezdelīgu piekūns.

Foto: Ē. Tempelfelds

“Zaļknābju” novērotā niedru lija.

Foto: “Cēsu putnu grupa”

Dzeguzes jaunulis ar savu barotāju.

Foto: B. Kaškina

Meža zosu ģimene pie Engures ezera Ziemeļu torņa.

torņos nekonstatētās putnu sugas, kurām tur dalībniekuprāt noteikti bija jābūt, taču šāds apkopojums lai paliek katras komandas ziņā.

Apkopojot visu “Torņu cīņu” rezultātus, Māris Jaunzemis ir izveidojis arī savdabīgu produktīvāko dalībnieku reitingu, kura pirmās divas vietas pēc šā gada sacensībām daļa komandas “M-ērgļi” pārstāvji Jānis Ķuze un Māris Strazds, kuri līdz šim vienmēr startējuši kopā. Savukārt, summējot katra dalībnieka vēsturiski iespēto komandās, var noteikt arī komandu reitingu, un pēc tā trīs potenciāli spēcīgākās šā gada komandas bija “M-ērgļi”, “Himantopus fārmklubs” un “Himantopus himantopus” – tātd komandas, kuras

cīnījās par augstākajām vietām. Tas liek domāt, ka reitings ir realitātei atbilstošs, bet jāatceras, ka komandas rezultātu bez tās dalībnieku pieredzes (t.sk. “Torņu cīņās”) un meistarības ietekmē vēl vairāki citi svarīgi faktori: laikapstākļi, optika un, iespējams, pats galvenais – veiksmē torņa izlozē.

Kā ik gadus, “Torņu cīņu” rezultātu paziņošana un dalībnieku stāsti ilggadējā atbalstītāja “3 pavāru restorāna” mājīgajās un “garšīgajās” telpās, kur komandas tradicionāli satiekas pēc sacensībām, bija vismaz tikpat aizraujoši kā pašas sacensības. Uzvarētāju komandas “Himantopus himantopus” pārstāves Ilzes Bojāres iespaidus varēja lasīt iepriekšējā žur-

nāla numura redakcijas slejā, taču šeit dažu citu komandu piedzīvotais.

Valts Jaunzemis no komandas “Šakāļi”: “Ierodoties Kuivižu tornī, sapratām, ka jādara viss iespējams, lai dabūtu pēc iespējas vairāk sugu, jo torņa vidējais rādītājs ir augsts un, lai pārspētu to, būs rūpīgi jāklausa un jāvēro. Pirmajās stundās savācām apmēram 40 sugu. Bet vēlāk, ik pa bridim, kāda suga nāca klāt. Torņa apmeklētāji bija ieinteresēti, bet arī netraucēja. Novēlēja veiksmi un gāja tālāk. Interesantākais novērojums bija apodziņš, kas dziedāja vakarā. Blakus pļavā gājām ķert griezi, bet tad, kad aizgājām līdz viņai, pie mums atnāca suns. Tā nu gājām atpakaļ

Foto: M. Sitirītis

Komanda "Naktsputni" Dvietes (I) rietumu tornī.

Foto: "Negredzenotie"

Skolas ezera tornis sacensību rītā.

uz torni. Izritinājām guļammaisus torņa augšā uz grīdas un gājām guļēt. Nogurums neļāva agri no rīta piecelties, bet pirmie apmeklētāji ieradās jau plkst. 4.15 no rīta! No rīta "saņķeksējām" visu, ko redzējām un dzirdējām. Pēdējo sugu, mazo ķīri, novērojām četras minūtes pirms sacensību beigšanas. Manuprāt, lielisks rezultāts komandai, kas "Torņu cīņās" piedalījās pirmo reizi!"

Vita Simane no Tautas klases komandas "Spectatores avem": "Torņu cīņās" piedalījos pirmo reizi. Ja godīgi, tad nedaudz baidījos no šā pasākuma, jo esmu iesācēja un manas zināšanas nav nekādas spīdošas. Bet, vismaz šoreiz, pati daba nāca palīgā – laiks bija lielisks, svētdienas rīts – vienkārši brīnišķīgs, komandas biedri – SUPER! Tik daudz dzelteno cielavu vienuviet vēl nekad nebiju redzējusi. Un vēl arī lapsiņa no rīta un četras stirnas rīta agrumā! Mani stipri pievila čuņčīņš, labi, ka neielikām komandas nosaukumā. Mazais, nīprais putniņš, kurš dzirdams katrā Rīgas un Pierīgas stūrī, Mērsraga pļāvās nebija ieradies vai arī nodarbojās ar sev tikamākām lietām kaut kur tālākā apkārtnē. Četras stundas pagāja nemanot, un pat bija žēl pamest jauko vietu Man ļoti, ļoti, ļoti patika !!!"

Mareks Kilups no komandas "Himantopus fārmklubs": "Es pats tieši šajā tornī startēju jau trešo reizi, tāpēc nekāda liela izlūkošana nebija vajadzīga, viss bija diezgan skaidrs,

kur un ko var ieraudzīt. Piemēram, citroncielavas izdevās pamanīt ļoti līdzīgās vietās kā pirms dažiem gadiem. Tāpat par tālajiem putniem bija labs priekšstats, kurā stūri kas var parādīties. Sākotnēji ļoti iepriecināja laikapstākļi, sen neatceros, kad tornī varētu stāvēt šortos. Vēlāk gan parādījās vējš, kas piespieda uzvilkt visas līdzpaņemtās drēbes, tās tā arī vairs nenovilkām līdz sacensī-

parasti ražīgākais agrais rīta cēliens vēja dēļ nebija spīdošs, tomēr pēc tam sugas nāca klāt labā ritmā. Jau dažas stundas pirms sacikstes noslēguma bija nojausma, ka rezultātam jābūt labam, lai arī esam tornī ar trešo augstāko vidējo rādītāju. Protams, kā vienmēr bija gana daudz trūkstošo "prastību" – sugu, kurām taču noteikti te ir jābūt, tāpat arī dažas, kuras nebija redzējies pietiekams

"Torņu cīņas 2018" notiks 19.–20. maijā.

bu beigām. Sliktākais, ka vējš neļāva sadzirdēt vairākas vajadzīgās ļauķu sugas; kā jau ierasts, bija arī tādi putni, kurus, noejot lejā un drusku attālinoties, varēja dzirdēt, bet tornī – nekādi. Mūsu komanda šādā vai līdzīgā sastāvā startē jau daudzus gadus, ir ļoti saliedēta un organizēta. Netērējam laiku izsmalcināta ēdiena gatavošanai, telts celšanai vai piknikam, uz krūmiem ejam tikai pa vienam. Visu laiku viens vai divi ar teleskopiem ķemmē visu, ko var izķemmēt, pārējie skatās apkārt un tur gatavībā binokļus. Guļam īsu laiku un, protams, turpat tornī. Šāda sportiska attieksme pret sacensību dod rezultātu – šogad mūsu sarakstā bija daudz sugu, kuras parādījās vien uz īsu brīdi vai pāris reižu, sugas, kuras viegli varētu palaist garām. Vēja dēļ vājš bija vakara cēliens, kas sugas praktiski nedeva, turklāt viena no retajām iespējām – vakarlēpis – nolidoja gar torni tā, ka to redzēja tikai viens no mums. Arī

dalībnieku skaits. Tomēr bija arī vairāki "eiseri" – tornī agrāk neredzētu sugu putni. Piesardzību raisīja tas, ka laikapstākļi visur bija labi, tāpat rezultāti būs augsti, bet mums, vēja dēļ, varbūt mazliet sliktāki. Noslēgumā tomēr izrādījās, ka gala rezultāts ir vēl labāks nekā cerēts un esam zaudējuši vien savu "klubu" vadošajai komandai, kam nepavisam nav kauns zaudēt. Prieks par daudzajām komandām, par ļoti spēcīgo konkurenci un augsto kopējo līmeni! Tas aug no gada uz gadu, un ir vesela virkne komandu, kuras, ja veicas izlozē, var pretendēt uz uzvaru, bet dažas mazāk pieredzējušākās komandas pāris gados uzkrās pieredzi un būs nopietns spēks. Tagad tikai jādomā, kur ņemt vēl torņus, ja komandu skaits turpinās augt."

Edgars Ledīņš no komandas "Naktsputni": "Pirmajā dienā īpašu prieku mums sagādāja 3–4 bezdelīgu piekūni, kas torņa apkārtnē

Foto: "Himantopus himantopus"

Uzvarētājkomanda "Himantopus himantopus". No kreisās: I. Bojāre, M. Tīrums, A. Klepers, I. Mārdega.

medija spēres. Miks ar savu 500 mm objektīvu pamanījās uzņemt vienu otru labu kadru. Saulrieta laikā blakus priedē iesēdās mazais mušķērājs, nodziedāja savu dziedamo un pazuda – acimredzot, startēja nakts migrācijai. Šo arī izvirzījām kā torņa interesantāko novērojumu. Daudz prieka mums sagādāja divi pieaugušie jūras ērgļi un zivjērglis, novērojām arī mazo ērgli, peļu klišanu un niedru liju, un ausaino pūci, kā arī jau pieminēto bezdelīgu piekūnu – labs plēšputnu komplekts 24 stundām."

Foto: B. Kaškina

Māris Strazds no komandas "M-ērgļi" stāsta par interesantāko novērojumu – vidējo ērgli.

Monta Strazda no Tautas klases uzvarētāju komandas "Knaš Ļinkist": "Bijām nolēmuši startēt sešos no rīta. Kā jau no rīta pamostoties, gribas aiziet uz mazmājiņu. Par lielu laimi, pie Engures ezera par to ir padomāts – aizeju uz būdiņu, viss notiek, pēkšņi paskatos uz leju un caurumā ieraugu melnu muguru ar baltu strīpu – ĀPSIS! Aiz izbrīna sāku kliegt un metos laukā no mazmājiņas, nobiedējot arī pārējos komandas biedrus. Bija forši. Putnus vērot ir forši."

Diennakts putnu vērošanas sacensības "Torņu cīņas 2017" organizēja Latvijas Ornitoloģijas biedrība sadarbībā ar atbalstītājiem: Latvijas vides aizsardzības fondu, "3 pavāru restorānu", "Karšu izdevniecību Jāņa sēta", "Motacilla", "Swarovski Optik", Rīgas brīvostas pārvaldi, Draugiem.lv, Māris Strazdu, iGoTerra.com, Sunbird Apps, Dodies.lv un Dabas aizsardzības pārvaldi.

Jau zināms, ka nākamās "Torņu cīņas" notiks 2018. gada 19.–20. maijā (papildu informācijai sekojiet līdzi www.tornucinas.lv). Ejiet dabā, iepazīstiet putnus, apvienojieties ar domubiedriem un gatavojieties sacensībām – vienalga, pieredzējušo putnu vērotāju vai Tautas klasē!

Māris Strazds

Summary

Beardwatching event of the year "Torņu cīņas 2017" /Agnis Bušs, Mareks Kilups/

The 14th bird watching competition "Torņu cīņas 2017" ("Battle of Towers 2017") took place 20 to 21 May in several birdwatching towers around Latvia. Team "Himantopus himantopus" won the competition and this was the team's 3rd win in a row. They observed 93 bird species from the Kaņieris Lake tower, which was 16 species better than the previous year's average result (the winner is the team with the greatest improvement of the average result). The prize for the best observation went to team "M-ērgļi" with a Greater Spotted Eagle (*Clanga clanga*) seen from the tower near Lubāns Lake. 18 teams with 72 competitors participated in this year's "battle" which is a new record.